

Ansökan om tillstånd enligt 11 kapitlet miljöbalken för restaurering i Mellanljusnan

Sökande: Länsstyrelsen Gävleborg (org.nr 202100-2437), 801 70 Gävle
Företrädare/kontaktperson: Peter Mathisen, 010 - 225 13 38, peter.mathisen@lansstyrelsen.se

Saken: Ansökan om tillstånd enligt 11 kapitlet 9 § miljöbalken för vattenverksamhet bestående av restaurering av flottledsrensade sträckor i Mellanljusnan mellan Laforsen och Edängesforsen i Ljusdals kommun.

Bild 1 Grävmaskin som återställer en sträcka av Ängerån i Ljusdals kommun, Gävleborgs län. Foto: Anders Persson, Länsstyrelsen Gävleborg

Länsstyrelsen
Gävleborg

Innehåll

ANSÖKAN OM TILLSTÅND ENLIGT 11 KAPITLET MILJÖBALKEN FÖR RESTAURERING I MELLANLJUSNAN	1
YRKANDEN	3
VILLKOR.....	3
Fisk/naturmiljö.....	3
Kulturmiljö.....	4
Kanot/paddling.....	4
Enskilda intressen	4
Omgivningsbeskrivning	4
Flödesstatistik (1991–2020).....	6
BAKGRUND	7
Planerade åtgärder	8
Miljökonsekvenser	9
Skyddsåtgärder	11
Samråd	11
Berörda fastigheter och sakägare.....	12
Verksamhetens tillåtlighet med mera.....	12
Allmänna hänsynsreglerna.....	13
Planbestämmelser.....	13
Miljökvalitetsnormer och miljömål	14
Natura 2000-områden och Naturresevat.....	14
Rådighet	15
VERKSTÄLLIGHET, ARBETSTID OCH TID FÖR OFÖRUTSEDD SKADA	16
ÖVRIGT.....	17
Kungörelse av ansökan.....	17
Aktförvaring	17
Sammanträdeslokal för huvudförhandling.....	17
Prövningsavgift	17
Fakturering.....	17
BILAGOR	19

Yrkanden

Sökande yrkar på att mark- och miljödomstolen:

1. Lämnar tillstånd enligt 11 kapitlet 9 § miljöbalken till flottledsrestaurering i enlighet med vad som framgår av bifogad teknisk beskrivning.
2. Fastställer arbetstiden till 10 år från lagakraftvunnen dom.
3. Fastställer tiden för oförutsedd skada till 5 år efter arbetstidens utgång.
4. Bestämmer att arbetena får påbörjas innan mark- och miljödomstolens dom vinner laga kraft.
5. Att den till ansökan bifogad miljökonsekvensbeskrivningen godkänns
6. Meddelar dispens från föreskrifterna A2, förbud mot grävning och schaktning i Kläppaängarnas naturvårdsområde.

Villkor

Fisk/naturmiljö

1. I områden med god föryngring av öring ska åtgärderna slutföras innan öringens lekperiod börjar
2. Allt arbete i vatten ska utföras med stor aktsamhet för att minimera risken för grumling och för att minska risken för att olja och andra miljöskadliga föroreningar når vattnet. Saneringsutrustning för hantering av oljespill ska finnas nära tillhands.
3. Maskiner som används i vattnet ska i görligaste mån ha vegetabilisk/miljövänlig olja i hydraulsystemet.
4. De delar av maskinerna som når vattnet ska vara desinficerade eller ha uppnått fullständig torrhet om de flyttats från annan sjö eller vattendrag. Arbetet ska i huvudsak utföras i riktning nedströms för minimering av smittrisen.
5. Efter avslutad arbetsdag och vid andra stopp (reparationer med mera) körs grävmaskinerna från vattnet upp på land där risken för att eventuellt spill av till exempel hydragolja inte riskerar att nå vattendraget. Om maskinen på grund av haveri eller andra oförutsedda händelser måste lämnas vid vattendraget ska maskinen gås igenom och åtgärder för att förebygga spill vidtas.
6. Arbetsområden där flodpärlmussla kan förekomma ska undersökas innan arbeten påbörjas där. Påträffade musslor ska varsamt flyttas och förvaras på annan plats i vattendraget till dess arbetet är genomfört och musslorna kan återplaceras. Flytt/fångst av flodpärlmussla kräver dispens från förbud i artskyddsförordningen (2007:845) och förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.

Kulturmiljö

7. Hänsyn ska tas till särskilda värdefulla kulturlämningar i enlighet med vad som anges i bilaga A3 till ansökan.

Kanot/paddling

8. Hänsyn ska tas till kanotning/paddling där det är förenligt med syftet med restaureringen och inte medför ett omfattande extra arbete.

Enskilda intressen

9. Transportvägar till och från arbetsområden för restaureringen ska ske efter överenskommelse med berörda markägare. Det samma gäller uppställningsplatser för maskiner och annan utrustning.
10. Träd som behöver fällas för restaureringen och som inte kommer användas för att skapa död ved i vattendraget ska omhändertas och placeras enligt överenskommelse med berörd markägare.
11. Körskador vid transport till och från vattendraget ska i största möjliga mån förhindras. Om körskador ändå uppstår ska dessa åtgärdas.

Omgivningsbeskrivning

Älvsträckan mellan Laforsen och Edeforsen är i sig helt oreglerad. Vattenflödena påverkas av kraftverk uppströms sträckan, främst av det vid Laforsen. Översvämningpåverkan från vårflooder har minskat genom regleringen, men de förekommer fortfarande. Sommar- och höstflooder påverkas i mindre grad av magasinerna eftersom de ofta är ganska välfyllda då. Naturliga variationer i vattenståndet skapar en variation av strandmiljöer med hög biologisk mångfald. Vattendynamiken är skiftande (älvsjöar, sel, meandersträckor, kvillar, forsar och fall). I mynningsområdet är vattendragen mer näringsrika eftersom eroderat sediment och näring från de övre delarna transporteras nedströms.

Den planerade flottledsåterställningen är en viktig skötselåtgärd enligt bevarandeplanerna för Natura 2000-områdena mellan Laforsen och Edänge. Flottledsåterställning ingår även i skötselplanen för naturreservatet Mellanljusnan.

I området finns tre arter som är utpekade enligt art- och habitatdirektivet rapporterade: Stensimpa, utter och flodpärlmussla. Vilka alla utom stensimpa är specifika målarter för projektet Rivers of LIFE. Flodpärlmussla är dock numera väldigt sparsam i Ljusnans älvfåra.

ANSÖKAN OM TILLSTÅND ENLIGT 11 KAPITLET MILJÖBALKEN FÖR RESTAURERING I
MELLANLJUSNAN

Figur 1 Karta över åtgärdssträckorna i Ljusnan (rödmarkerade) Totalt 19,3 km

Figur 2 Hoppströmmen med uppschaktade stenblock.

Hydrologiska data för Ljusnan redovisas i tabell 1 nedan.

Flödesstatistik (1991–2020)

	Total vattenföring (m ³ /s)	Total stationskorrigerad vattenföring (m ³ /s)	Total naturlig vattenföring (m ³ /s)
HQ50	954	1230	980
HQ25	853	1090	885
HQ20	717	907	756
HQ5	609	758	655
HQ2	446	534	501
MHQ	477	575	530
MQ	173	176	173
MLQ	81,8	74,1	53,9

Tabell 1 Modellerade flöden i Ljusnan, ned till Edängesforsen, Ljusdals kommun för åren 1981–2010 (Referens SMHI Vattenwebb 2023-12-07).

Bakgrund

Under flottningseran användes älvar och åar till att transportera timmer från skogarna till kusten och sågverken där. Vattendragen rensades på hinder. Block och hållar sprängdes och resterna spreds ut på botten för att skapa en slätare yta eller så schaktades de upp på stränderna. Med hjälp av stenkistor och ledaramar spärrades svämplan och sidofårar av så att allt vatten koncentrerades till en kanal i mitten. Vattendragen förändrades, från ett variationsrikt vatten men många olika miljöer, till ett mer enformigt och artfattigare vatten.

Länsstyrelsen har för restaureringen av övre delen av Voxnan, Mellanljusnan och vissa biflöden ansökt och beviljats medel av EU med Havs- och vattenmyndigheten som största medfinansierare. De planerade åtgärderna i Mellanljusnan är nu en del av ett större projekt (Rivers of LIFE). Projektet är delat mellan Länsstyrelsen Gävleborg (projektägare) och Jämtland och pågår åren 2019 till 2026 med viss chans till förlängning.

Övriga samarbetspartners är Skogsstyrelsen, Härjedalens kommun, Sportfiskarna, SCA, Härjedalens kommun samt Ovanåkers kommun. Övriga medfinansierare är Länsstyrelsen i Dalarna, Region Gävleborg och Ljusdals kommun.

Utöver huvudmålet att återskapa mer naturliga vattenmiljöer kommer projektet vara inriktat på att gynna och förbättra förutsättningar för tre utpekade målarter som är flodpärlmussla, mikroskapania (mossa) och utter. Även om projektet är inriktat på de tre målarterna, kommer de genomförda vattenvårdsåtgärderna att gynna betydligt fler arter, bland annat flera fiskarter. Exempel är öring, harr och stensimpa. Detta ger möjligheter till ett rikare fiske och friluftsliv. När älven återhämtar sig efter restaureringarna bör även vildmarksupplevelsen öka.

De strömsträckor längs Ljusnan som ska restaureras i Gävleborgs län ligger mellan Laforsen och Edängesforsen strax söder om Ljusdal. Hela sträckan är Natura 2000 och hyser skyddsvärda arter, förhållandena kunde dock vara betydligt bättre. Totalt handlar det om ca 19 km strömsträcka som ska restaureras. Kartan i figur 1 ovan visar de strömsträckor som ska restaureras. Planen är att genomföra restaureringen av Mellanljusnan i huvudsak under åren 2025 och 2026. Samråd för planerade åtgärder har genomförts under 2024.

Planerade åtgärder

Planerade åtgärder består i huvudsak av konventionell flottledsrestaurering med grävmaskin. Det kan även bli aktuellt att lägga ut lekgrus i älvfåran och sidogrenar från land med grävmaskin eller med hjälp av helikopter. Restaureringen ska huvudsak genomföras på strömsträckor i Mellanljusnan mellan Laforsen i Ljusdals kommun till Edängforsen strax söder om Ljusdal. En inventering av åtgärdsbehovet i Mellanljusnan har utförts av anlitad fiskevårdskonsult samt delvis av sökande. Utifrån det underlaget har åtta åtgärdssträckor identifierats för restaurering. Var åtgärdssträckorna ligger framgår översiktligt av kartbilden i figur 1 ovan.

Vid konventionell restaurering med grävmaskin kommer tidigare bortschaktade sten och block återförs till fåran. Stenblocken ligger nu uppschaktade i högar samt vallar mot öar och på åns sidor. I vissa fall hindrar dessa vallar vattnet att rinna in i sidogrenar.

Bild 1 Restaureringsarbete i Västerhocklan.

Bild 2 Sporadiskt upprepade block nedströms Kölströmmen i Ljusnan som kommer att placeras ut i älvfåran.

Målet är att återskapa de strukturer som schaktats bort och få till en naturlig funktion i vattendraget i både processer (till exempel erosion och återvunna svämplan där markanvändningen tillåter det) och ekologi (habitat med mera) med ett varierat djup och olika strömhastigheter. Även basnivåer för vattnet höjs i den mån det är möjligt. Allt detta till ett så naturligt utseende som möjligt. Älvens medelbredd kommer öka något och den ökade bredden varierar stort beroende på hur omfattande rensningen är på respektive åtgärdssträcka. En annan viktig del i åtgärderna är att öppna upp avstängda sidogrenar samt ytterkurvor.

Miljökonsekvenser

De rensningar som genomförts i Mellanljusnan har påverkat vattendraget genom onaturliga flöden. Stora delar av vattendragets strömmar är idag kanaliserade och smalare än vad de skulle vara naturligt. Kontakten mellan vattendraget och strandzonerna har i betydande omfattning begränsats genom de ledarmar, stenvallar, och strandskoningar som finns i ett stort antal efter älven. Många tidigare sidofåror av varierande storlek har stängts av för att koncentrera flödet till huvudfåran och styra timret som skulle flottas.

Med en flottledsåterställning kommer Mellanljusnan få förändrade strömningsförhållanden, jämfört med dagens, och på många ställen kommer det leda till en breddning av älvfåran. Omfattningen av breddningen av älven kommer att variera efter åtgärdssträckorna. Det kommer att öka och förbättra lek- och uppväxtområden för skyddsvärda arter så som harr, öring, utter samt flodpärlmusslan. Även skapaniamossor får en förbättrad miljö då kontakten mellan vatten och strandzon ökas. Vidare kommer tidigare sidofåror att öppnas upp vilket gör att de kan återgå till att vara ett viktigt habitat för t ex lek- och uppväxt för flera förekommande fiskarter. Det kommer att bidra till att nå målen för Natura 2000-områdena och miljö kvalitetsnormerna för berörda vattenförekomster efter Mellanljusnan.

Åtgärderna i projektet gynnar fisk och därmed även fiske. Det och ett mer naturligt vattendrag bedöms vara positivt för friluftslivet. Planerad restaurering kommer även ge upphov till en del negativ påverkan på miljön och människors utnyttjande av området. Det mesta är temporär påverkan, men en viss bestående negativ påverkan kan förväntas.

Det kommer uppstå grumling då maskiner kommer att arbeta i ån. Bottenfauna kommer att skadas där maskiner går fram och en del växtlighet i strandzonen kommer att skadas eller försvinna när stenblock återförs till älvfåran. Skyddsåtgärder kommer vidtas för att minimera påverkan, men åtgärder i den omfattning som planeras leder ofrånkomligen till en påverkan på miljön.

Arbetet med restaureringen kommer medföra buller under tiden vi jobbar i området vilket kommer påverka boende och besökare efter älven, dock inte hela älven samtidigt. Påverkan bedöms bli större för besökare/friluftslivet under tiden arbetet pågår. Utöver att vara en negativ påverkan för friluftslivet kan restaureringen också vara en upplevelse för de som besöker området. Arbetet kommer inte utföras under helger och oftast inte på fredagar. Vanligtvis kommer även arbetet stanna under 3-4 veckor för semester under högsommaren.

Möjligheten att vistas för t ex fiske och paddling i närheten av pågående

arbete vara begränsat. Det för att minska risken för olyckor. För paddlare, om så önskas av kanotintresset, kommer kommande maskinarbete markeras med en uppströmsliggande boj i vattnet samt enklare informationsskyltar vid vanliga iläggningsplatser för kanoter.

Restaureringen kommer att påverka skogsmark nära älven om än i de flesta fall obetydligt. Sidogrenarna i Forsänget och Henriksforsen är exempel på något större påverkan. Hos dessa fastighetsägare kommer dialog föra och medgivande efterfrågas för åtgärder. Vid Forsänget planeras insläpp av mer vatten i avstängda sidogrenar vilket är en mycket viktig åtgärd pga. de unika habitat dessa sidogrenar utgör i Mellanljusnan. Dock korsar gränsen för reservatet och Natura 2000-området delar av dessa sidogrenar och markägare intill får något ökad vattenmassa (se tekniska beskrivningen sträcka 3C).

Restaureringen kommer innebära förändringar av Mellanljusnans strömpartier/forsar som ska restaureras. Det är själva huvudmålet med projektet. Det kommer innebära förändrade förhållanden för kanotpaddling och det kan bli så att framkomligheten för paddling i strömmarna kommer att försämrats jämfört med dagens förhållanden. För forspaddlare (paddlare som paddlar i forsar oavsett vilken typ av farkost som används) kan vissa strömmar få ökad kvalitet. I de mer lugnflytande sträckor sker ingen eller väldigt liten förändring. Sökande har haft och kommer fortsatt ha dialog med företrädare för kanotintresset i Mellanljusnan (däribland Destination Järvsö, kanotförbundet och friluftsrådet). Om de synpunkter inte påtagligt försvårar arbetet eller påverkar syftet med restaureringen kommer sökande att tillmötesgå de synpunkter som kanotintresset lämnat.

En kulturmiljöinventering har genomförts (år 2000) efter Mellanljusnan på uppdrag av Länsstyrelsen. I inventeringen har påträffade lämningar i huvudsak från flottningen dokumenterats och värderats. Lämningarna är av varierande kvalitet och värde för kulturmiljön. Då restaureringens huvudsyfte är att återställa älven efter de rensningar som utförts för flottningen kommer många att lämningarna från flottningen att behöva tas bort om restaureringen ska bli meningsfull. De mest värdefulla kulturlämningar kommer så långt det är möjligt att undvikas, men ibland kommer så ske om naturmiljön som kan återvinnas är mycket värdefull. För t.ex. anlagda ledarlar i huggen sten som har ett kulturellt värde kan det bli fråga om ett begränsat ingrepp för att öppna upp en sidofåra. Av bilaga A3 framgår vilken hänsyn som planeras att tas till värdefulla lämningar efter älven vid restaureringen. Bilaga A3 riktar sig främst mot flottledslämningar. Andra lämningar som finns registrerade i Fornsök lämnas. Det handlar oftast om fynd nära vatten så som gränsmärken, husgrunder, boplatser eller fynd som indikerar historisk aktivitet. En kompletterande kulturundersökning genomförs under 2024 för att

säkerställa att inget missades vid den förra som i huvudsak riktades mot flottledslämningar.

Skyddsåtgärder

Restaureringen kommer att innebära en påverkan på miljön under arbetet. Det kommer att uppstå grumling och grävmaskiner som används har hydraulolja och bränsle (diesel) som vid olyckor riskerar att förorena vattnet. För att begränsa negativ påverkan kommer inget arbete utföras under öringens lek på sträckor som idag är värdefulla för öringen. Vidare kommer olika skyddsåtgärder att vidtas för att minimera risken för spill av bränsle och hydraulolja från maskiner vid arbete i eller nära vatten. Maskinerna kommer också att desinficeras innan användning för att sjukdomar inte ska spridas från andra vattenområden. Eventuella Flodpärlmusslor som finns inom planerade arbetsområden kommer att plockas upp försiktigt och sumpas för utsättning efter genomförd restaurering.

Skyddsåtgärder för att begränsa påverkan på paddling, kulturmiljö och enskilda skogsägare kommer också att vidtas enligt vad närmare framgår av miljökonsekvensbeskrivningen.

Samråd

Ett samrådsmöte med markägare, myndigheter och organisationer efter berörda delar av Mellanljusnan hölls den 6 mars 2024. Samråd har därefter fortsatt med telefonsamtal. Vid behov hålls ytterligare möten och besök på plats med de större markägarna efter Mellanljusnan, ägarna av Laforsens kraftverk, fiskevårdsområdena och företrädare för friluft- och kanotintresset i Mellanljusnan.

De synpunkter som kommit från enskilda fastighetsägare handlar bland annat om jorderosion, svämplan och påverkan på skogsbruk. Önskemål har också framförts om att vissa lämningar från flottningen vid Håvrahällan samt Morvallsströmmen (ej registrerad i Forsök) ska lämnas orörda för att säkerställa vattennivån samt skydd för att bibehålla lugnvatten vid en badplats.

Kanotintressenterna har redogjort för hur restaureringen kan påverka möjligheten att paddla kanot och vad som kan göras för att underlätta paddling.

Alla synpunkter som kommit in/framförts under samrådet och sökandes kommentarer till dessa finns i samrådsredogörelsen och anteckningar från samrådsmöten som bifogas miljökonsekvensbeskrivningen.

Sökande har som målsättning att så långt möjligt kunna tillmötesgå de synpunkter och önskemål som kommit in under samrådet. När det gäller

kanot-intresset kommer det inte vara möjligt att tillmötesgå alla framförda önskemål. Sökande kommer dock så långt det är möjligt med hänsyn till restaureringens mål försöka att tillmötesgå önskemålen från kanotintresset. Det gäller så långt det inte påtagligt försvårar arbetet med restaureringen.

Berörda fastigheter och sakägare

Sökande bedömer att sakägare i detta är samtliga ägare till fastigheter som ansluter till Mellanljusnan på de sträckor som omfattas av denna ansökan. Sakägare enligt sökandes uppfattning är också Fortum och fiskevårdsområdena efter berörd del av Mellanljusnan. En förteckning med berörda fastigheter och dess ägare samt övriga sakägare finns i bilaga A2.

Verksamhetens tillåtlighet med mera

De ansökta åtgärderna är nödvändiga för att kunna nå bevarandemålen i Mellanljusnans Natura 2000-områden och beslutade miljökvalitetsnormer i berörda vattenförekomster. Det är vidare i linje med riktlinjerna för skötsel av naturreservatet som gällt sedan 2015. Åtgärderna kan som framgår av ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen utföras utan någon negativ påverkan på enskilda fastigheter och pågående markanvändning efter Mellanljusnan. En negativ påverkan på kulturmiljövärden bestående av olika lämningar efter flottningen är ofrånkomlig. De mest värdefulla lämningarna kommer dock att bevaras på några platser för fortsatt förståelse av flottningen i Mellanljusnan.

Den normala turistpaddlingen i Mellanljusnan kommer inte att påverkas särskilt mycket. Hänsyn kommer dock tas till paddlingen när så är möjligt med hänsyn till syftet med restaureringen och i några fall kan det också bli förbättrade förhållanden för paddlingen.

Sammantaget anser sökande att ansökt verksamhets positiva påverkan på miljön väl överväger de negativa och att bevarandemålen i Natura 2000-området måste väga tungt vid en avvägning mot andra intressen till exempel paddling i vissa forsar. Sökande anser därför att ansökt verksamhet är tillåtlig. Sökande har även den rådighet som krävs för att genomföra åtgärderna.

Allmänna hänsynsreglerna

Kunskapskravet 2 kapitlet 2 § miljöbalken

Inom sökandes organisation finns en betydande kunskap och kompetens om vattenmiljön och restaureringsåtgärder. Personal som ska arbeta med restaureringen utbildas fortlöpande inom området för att kunna tillämpa de senaste rönen/kunskapen om hur en restaurering av vattendrag ska utföras. Sökande anlitar också extern expertis inom området och utbyter erfarenhet med andra större restaureringsprojekt i landet. Vid upphandling av maskiner och maskinförare eftersträvas att maskinförarna ska ha erfarenhet från arbete i vatten.

Försiktighetsprincipen 2 kapitlet 3 § miljöbalken

Skyddsåtgärder kommer vidtas för att begränsa påverkan på miljön vid genomförandet av planerade arbeten. De handlar bland om att välja lämplig tidsperiod, flytta flodpärlmusslor och använda väl underhållna maskiner med miljövänliga oljor. Nerfarter för att nå älven kommer väljas så att körskador minimeras.

Användning av kemikaliska produkter 2 kapitlet 4 § miljöbalken

Sökande kommer i upphandlingen av maskiner eftersträva att hydraulolja i maskiner ska uppfylla miljökraven i Svensk standard 15 54 34. Det kan dock vara så att det inte alltid går att få tag på maskiner som har hydraulolja som uppfyller kraven i standarden 15 54 34.

Hushållningsprincipen 2 kapitlet 5 § miljöbalken

Sökande kommer av energi- och kostnadsskäl att minimera mängden transporter av arbetsmaskiner. Avfall förväntas inte uppstå i någon större omfattning.

Planbestämmelser

Planerade åtgärder enligt ansökan berör Ljusdals kommun. Berörda delar av Ljusnan omfattas inte av några detaljplaner. Av kommunens översiktsplan framgår bland annat följande:

Det finns ett stort behov av restaureringsåtgärder och fiskevårdande åtgärder i påverkade vattendrag. Åtgärderna handlar om omprövning av vattendomar, återställande av flottningsrensade vattendrag, eliminering av vandringshinder m.m. - Ur Ljusdals kommuns översiktsplan.

Sökande gör bedömningen att ansökta åtgärder går i linje med kommunens översiktsplan. Ljusdals kommun är också delaktiga i projektet Rivers of Life som samarbetspartner och medfinansier.

Miljökvalitetsnormer och miljömål

Ansökta åtgärder berör en vattenförekomst (EU_CD: SE685452-149999), vilken närmare redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen. För vattenförekomsten är miljökvalitetsnormen god ekologisk status 2039 och statusen idag är måttlig. Av vattenmyndigheternas informationssystem VISS framgår att 30–85 % av den aktuella vattenförekomsten är rensad och att det har medfört en försämrad hydrologi och morfologi i vattendraget.

För att förbättra förhållandena föreslås bland att rensade och rätade sträckor ska restaureras. De ansökta åtgärderna innebär att rensade och rätade sträckor i Mellanljusnan restaureras för att återskapa förhållande som rådde innan älven rensades m.m. för flottningen. Målsättningen med restaureringen är att de parametrar som beror på vattendragets form, struktur, kontakt med strandzoner m.m. ska förbättras till minst god status. Det in sin tur förväntas gynna bottenfauna och fisk i vattendraget och då förbättra statusen för de biologiska kvalitetsfaktorerna. Ansökt restaurering bedöms därför starkt bidra till att kunna nå beslutade miljökvalitetsnormer för berörda vattenförekomster i Mellanljusnan.

Natura 2000-områden och Naturreservat

Enligt 7 kapitlet 28 a § miljöbalken krävs särskilt tillstånd för åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Enligt andra stycket krävs inte tillstånd för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.

Av bevarandeplanen för Natura 2000-området Mellanljusnan framgår att restaurering av flottledspåverkade älvsträckor är en prioriterad skötselåtgärd. Huvudsyftet med projektet Rivers of Life som beviljats EU-medel är också att vidta åtgärder inom Natura 2000 för att bevarandemålen med områdena ska kunna nås. Projektet Rivers of LIFE nämns också i bevarandeplanen för Natura 2000-området där det framgår att projektet är tänkt att förbättra biotopkvaliteten i en rad vattendrag genom bland annat fysiskt återställande av rensade sträckor, restaurering av lekytor och åtgärdande av vandringshinder. Vidare står också att för Mellanljusnan planeras restaurering av totalt ca 20 km rensade och kanaliserade älvsträckor, återskapande av lekbottnar samt tillförsel av död ved i svämplanen för att gynna bland annat mossarter inom släktet Scapania. Åtgärderna syftar till att skapa bättre fisk- och strandbiotoper, vilket även väntas gynna arter som flodpärlmussla och utter.

Planerade åtgärder inom Mellanljusnans Natura 2000 ryms därför inom

undantaget från krav på tillstånd enligt 7 kapitlet 28 a § miljöbalken.

I bevarandeplanen för Djupbäckens Natura 2000 framgår inte att restaurering är en prioriterad skötselåtgärd trots att statusen är ej gynnsam. Huvudsyftet med området är att bevara ett värdefullt naturskogsområde med en i stort sett orörd bäckravin i Ljusnans dalgång. Dessa bevarandevärden kommer ej påverkas av restaureringen av Mellanljusnan då åtgärderna utförs i vattenområdet.

Merparten av Mellanljusnan är också ett naturreservat enligt beslut av Länsstyrelsen Gävleborg den 25 juni 2015, naturreservatet har därefter utvidgats. I skötselplanen för naturreservatet framgår att det finns ett stort behov av ekologisk återställning i Mellanljusnan.

Inom Mellanljusnans reservatföreskrifter som hänvisar till 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång. Av reservatföreskrifterna framgår att ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet ska tåla intrång för bland annat genomförande av ekologisk återställning i vattendraget. Planerade åtgärder innefattar även intrång i strandzonen, vallar och stenklippor. Föreskrifterna anger att schaktning, grävning, trädfällning och utfyllnad inom området är förbjudet. Av föreskrifterna framgår att ekologisk återställning som är angiven i skötselplanen är undantaget förbuden mot schaktning med mera. I riktlinjerna för skötsel när det gäller naturvård anges att åtgärderna i första hand ska inriktas på att restaurera flottledsrensade sträckor.

Det finns även tre naturreservat i närheten till Ljusdal, Erik-Olssvedens naturreservat förvaltas av Länsstyrelsen men ligger längs en sträcka som inte restaureras inom projektet. Djupbäckens naturreservat och Kläppaängarnas naturvårdsområde förvaltas av kommunen och berörs då de angränsar till strömsträckor av restaureringsbehov.

Djupbäckens och Kläppaängarna är skyddade pga. skogliga naturvärden men har ändå gräns i Ljusnans huvudfåra. Ljusnans akvatiska värden nämns inte och ingår inte i skötsel av reservaten. Därmed krävs dispens för åtgärder i föreskrifterna och förbudet mot grävning och schaktning i reservatet samt röjning och avverkning av skog. Dispens från föreskrifterna A5 och A7, förbud mot grävning och schaktning samt röjning och avverkning i Djupbäckens naturreservat söks hos kommunen. Eventuell avverkning torde bli minimal men eventuellt kan något växa på upprepade stenvallar vars material bör återbördas till Ljusnan. Åtgärder i reservaten sker i dialog med reservatförvaltare Ljusdals kommun.

Rådighet

Sökande har rådighet att utföra flottledsåterställning i Mellanljusnan till

förmån för miljön och fisket enligt 2 kapitlet 5 § i lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Sökande har även rätt till tillträde för att utföra dessa åtgärder inom naturreservatet Mellanljusnan enligt reservatsföreskrifterna med hänvisning till 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång. I och med denna ansökan får vi även rådighet i vatten- och strandzon inom Djupbäckens naturreservat och Kläppaängarnas naturvårdsområde.

Verkställighet, arbetstid och tid för oförutsedd skada

Enligt 22 kapitlet 28 § miljöbalken får mark- och miljödomstolen om det finns skäl till det förordna att tillståndet till en verksamhet får tas i anspråk även om domen inte vunnit laga kraft. För genomförande av flottledsåterställningen har sökande sökt och erhållit särskilda medel som ska förbrukas inom en viss tid (2026). Det är därför angeläget för sökande att kunna påbörja åtgärderna snarast efter att det finns ett tillstånd.

Av föreskrifterna för naturreservatet Mellanljusnan och N2000-områdena framgår att markägarna är skyldiga att tåla skötselåtgärder vilket inkluderar flottledsrestaurering. Någon större påverkan på pågående markanvändningen bedöms inte ske och den skog/närmast älven som kan påverkas av åtgärderna används i liten utsträckning för skogsbruk idag.

Sökande har som mål att genomföra ansökta åtgärder under 2025 och senast 2026. Förseningar kan dock inte uteslutas t ex på grund av höga flöden eller torka som gör att restaurering inte är möjlig. Vidare kan det krävas justering i efterhand på en del platser. Sökande ansöker därför om en arbetstid på 10 år från meddelat tillstånd vid beslut om verkställighet. I annat fall till 10 år från lagakraftvunnet tillstånd. Eventuella negativa effekter av ansökta åtgärder borde visa sig relativt snabbt. Sökande anser därför att tiden för oförutsedd skada kan sättas till fem år efter arbetstidens utgång.

Övrigt

Kungörelse av ansökan

Ansökta åtgärder omfattar Ljusdals kommun. Sökande föreslår därför att kungörelser av ansökan med mera införs i tidningarna Ljusnan och Ljusdalsposten.

Aktförvaring

För aktförvaring av ansökningshandlingar med mera föreslås Ljusdals bibliotek.

Ljusdals bibliotek, Norra Järnvägsgatan 21, 827 31 Ljusdal, Tfn 0651- 180 01

Sammanträdeslokal för huvudförhandling

För sammanträdeslokal för huvudförhandling föreslår sökande Ljusdals Folkpark, Kyrksjönäsvägen 18 i Ljusdal.

Val av lokal för sammanträde kan väljas utifrån eventuell önskemål om syn. Ansökta åtgärder omfattar ett stort geografiskt område varför endast syn vid några enstaka utvalda sträckor torde vara praktiskt genomförbart.

Prövningsavgift

En prövningsavgift för ansökan om tillstånd till vattenverksamhet ska enligt 3 kapitlet i förordningen (1998:940) om avgifter för provning av tillsyn grunda sig på kostnaderna för utförandet av den ansökta vattenverksamheten.

Enligt framtagen projektplan är kostnaderna för restaureringen av ansökta åtgärdssträckor beräknat till ca 3 miljoner kronor. Det finns en viss osäkerhet kring den beräknade kostanden. Sökande bedömer dock att den inte borde överskrida 5 miljoner kronor och att därför avgiften ska fastställas till 15 000 kr enligt 3 kapitlet 4 § punkt 4 i ovannämnda förordning.

Fakturering

Sökande önskar få den prövningsavgift som Mark- och miljödomstolen

bestämmer fakturerad enligt någon av de metoder som anges på vår hemsida:

<https://www.lansstyrelsen.se/gavleborg/om-oss/kontakta-oss.html>

Länsstyrelsen använder Visma Proceedo e-handelssystem för att göra beställningar. Uppdragstagaren ska kunna ansluta sig till det på begäran från Länsstyrelsen (gratis).

Länsstyrelsen tillämpar elektronisk handel vilket innebär att hela flödet från order till faktura sker elektroniskt via e-handelssystemet Visma Proceedo. För leverans enligt detta avtal ska ett elektroniskt faktura flöde upprättas enligt överenskommelse med uppdragsgivaren

Ange projektkod: Rivers of LIFE LIFE18 NAT/SE/000268

Bilagor

Bilaga A1. Beslut om ansökan och firmatecknare för Länsstyrelsen
Gävleborg

Bilaga A2. Förteckning av sakägare

Bilaga A3. Förteckning över hänsyn till kulturlämningar

Teknisk beskrivning

Miljökonsekvensbeskrivning med bilagor

Länsstyrelsen
Gävleborg

www.lansstyrelsen.se/gavleborg